

การย้ายถิ่นและวัตถุประสงค์การย้ายถิ่นในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
ของประชากรแฝงในเขตเมืองพัทยา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
**MIGRATION AND ITS OBJECTIVES DURING THE CORONAVIRUS
DISEASE 2019 EPIDEMIC SITUATION OF THE LATENT POPULATION
IN PATTAYA, BANG LAMUNG DISTRICT, CHONBURI PROVINCE**

อาภาภรณ์ สุขหอม^{1*}, กิจฐเขต ไกรวาส²
Arpaporn Sookhom^{1*}, Kittachet Krivart²

^{1*} อาจารย์ ประจำสำนักวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80161 ประเทศไทย

^{1*} Lecturer, The School of Political Science and Public Administration, Walailak University, Nakhonsithammarat Province, 80161, Thailand

² รองศาสตราจารย์ ประจำสำนักวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80161 ประเทศไทย

² Associate Professor, The School of Political Science and Public Administration, Walailak University, Nakhonsithammarat Province, 80161, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}arpaporn.so@wu.ac.th; (Author) : ²kittachet.kr@wu.ac.th

รับบทความ : 11 พฤษภาคม 2565 / ปรับแก้ไข : 29 กันยายน 2565 / ตอรับบทความ : 10 ตุลาคม 2565

Received : 11 May 2022 / Revised : September 2022 / Accepted : 10 October 2022

DOI :

ABSTRACT

The latent population is a major problem affecting the efficiency of large-scale urban management. Therefore, the research purposes were to compare the number and distribution of the latent population before the epidemic situation of coronavirus disease 2019 (COVID-19) and the current situation, then to study patterns and objectives of latent population migration that determine the specific latent population group as those who work in establishments and area agencies of Pattaya and 4 districts, nearby areas in Bang Lamung, Chonburi. Two sets of questionnaires with confidence were used in both versions of 0.89 and 0.82, respectively. Data were collected by survey and questionnaire from April 2022 to August 2022, and analyzed using frequency distribution statistics, percentage, and creating a map of the number and distribution. The results of the study found that before the COVID-19, the passive population was active in 6,233 areas, in one-sixth (17.81%) of 445,081 people, spreading out in district 3, which were mostly hotels and other types of accommodation. However, working places were reduced to 4,714 places, in 1/7.5 (13.47%) and people were also reduced to 246,240, which showed a large migration out of Pattaya, 78.72% with the aim of temporarily returned to original settlements and would return when the disease situation eases. Therefore, it is an urgent policy of Pattaya city planning for a new wave of latent population influx and expedite measures to prevent problems and negative impacts covering all dimensions, including the use of population data in planning the development of Pattaya public services.

Keyword : Migration, Latent population, Epidemic situation of COVID-19

บทคัดย่อ

ประชากรแฝงเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเมืองขนาดใหญ่ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบจำนวนและการกระจายตัวของประชากรแฝง ช่วงก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และในปัจจุบัน และศึกษารูปแบบและวัตถุประสงค์การย้ายถิ่นของประชากรแฝง กำหนดกลุ่มประชากรแฝงแบบเจาะจงเป็นผู้ที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการและหน่วยงานพื้นที่เมืองพัทยาและบริเวณใกล้เคียงในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 4 เขต โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 2 ชุด ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 และ 0.82 ตามลำดับ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสำรวจและสอบถามในเดือนเมษายน 2565 ถึงเดือนสิงหาคม 2565 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ

และสร้างแผนที่แสดงจำนวนและการกระจายตัว ผลการศึกษาพบว่า ช่วงก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของโรค ประชากรแฝงทำงานอยู่ในพื้นที่ 6,233 แห่ง คิดเป็นสัดส่วนประมาณ 1 ใน 6 (ร้อยละ 17.81) จำนวน 445,081 คน โดยกระจายตัวอยู่ในเขตสำรวจที่ 3 ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงแรมและที่พักประเภทอื่น ๆ รวมทั้งสถานบันเทิงและสถานบริการ มากที่สุด แต่ในปัจจุบันทำงานอยู่ในพื้นที่ลดลงเหลือ 4,714 แห่ง คิดเป็นสัดส่วนประมาณ 1 ใน 7.5 (ร้อยละ 13.47) และจำนวนลดลงเหลือ 246,240 คน ซึ่งเป็นแบบการย้ายถิ่นกลุ่มใหญ่ออกจากเมืองพัทยา ร้อยละ 78.72 โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อกลับสู่ถิ่นฐานเดิมในต่างจังหวัดเป็นการชั่วคราว และจะกลับเข้าทำงานเมื่อสถานการณ์ของโรค ผ่อนคลายลง ดังนั้น จึงเป็นนโยบายเร่งด่วนของเมืองพัทยาที่จะต้องวางแผนรองรับการไหลเข้ามาของประชากร แฝงระลอกใหม่และเร่งหามาตรการป้องกันปัญหาและผลกระทบทางลบที่ครอบคลุมในทุกมิติ รวมทั้งการนำข้อมูล ประชากรที่ได้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการให้บริการสาธารณสุขชนเมืองพัทยาต่อไป

คำสำคัญ : การย้ายถิ่น, ประชากรแฝง, สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

บทนำ

มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่สามารถเคลื่อนที่เคลื่อนย้ายได้ มีความอ่อนไหวต่อการเสนอแนะ และมีจินตนาการ และความคิดริเริ่ม สิ่งเหล่านี้อธิบายได้ว่า เมื่อมนุษย์เกิดความคิดที่ว่าความปรารถนาของตนอาจสมหวังในแหล่งอื่น เขาอาจตัดสินใจเดินทางไปยังที่นั่น และพยายามหาวิธีการที่จะทำให้ความปรารถนาของเขาสำเร็จลุล่วง (Beaujeu-Garnier, 1966, p. 171) ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้เองจึงทำให้ปริมาณและความหลากหลายของการย้ายถิ่นเพิ่มมากขึ้น รวมถึงความต้องการและความจำเป็นในการระบุและอธิบายถึงการเคลื่อนไหวย้ายถิ่นดังกล่าวก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย อาทิ มีความพยายามที่จะหาเหตุผลและทำความเข้าใจถึงการอพยพของมนุษย์เพื่อนำไปใช้ในการพยากรณ์ การเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนของโรคระบาดในพื้นที่ท้องถิ่น (Lowry, 1966, p. 21) โดยการย้ายถิ่นอาจส่งผลต่อ พฤติกรรมเชิงพื้นที่ (Spatial behavior) ในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการย้ายถิ่นระหว่างพื้นที่ชานเมือง ที่เป็นย่านพักอาศัยกับย่านใจกลางเมืองที่เป็นแหล่งงาน เพื่อเข้าไปทำงานในช่วงเวลาเช้าและเดินทางกลับในช่วงเวลาเย็น นอกจากนี้ ในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศยังมีการย้ายถิ่นของเกษตรกรในต่างจังหวัด เพื่อเข้าไปหางานทำ ในเมืองใหญ่ในช่วงนอกฤดูปลูก ซึ่งความเข้าใจในสาเหตุของการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของมนุษย์จะช่วยให้ เกิดประโยชน์ทั้งในด้านการจัดการเมือง ด้านการจัดการการเคหะของทั้งภาครัฐและเอกชน ด้านการแก้ไขปัญหา เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งในด้านการกระจายความเจริญไปยังส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น (Portes, 1997, p. 799)

รูปแบบการย้ายถิ่นของมนุษย์สามารถจำแนกเป็นการย้ายถิ่นแบบถาวร (Permanent migration) ซึ่งผู้ย้ายถิ่น จะมีการเปลี่ยนแปลงถิ่นที่อยู่ตามทะเบียนราษฎรของตนจากที่อยู่เดิมไปสู่ถิ่นที่อยู่ใหม่ และการย้ายถิ่นแบบชั่วคราว (Temporary migration) ซึ่งผู้ย้ายถิ่นจะเคลื่อนย้ายจากถิ่นที่ตนเองมีชื่ออยู่ตามทะเบียนราษฎร ไปสู่ถิ่นที่อยู่ใหม่ที่ตนเองไม่มีชื่ออยู่ตามทะเบียนราษฎร (Non-registered population) ซึ่งคนกลุ่มนี้จะถูกเรียกว่า “ประชากรแฝง” (Floating population) (Bilsborrow, 2016, p. 113) โดยการนิยามความหมายของประชากรแฝงนั้นจะใช้ “ระยะเวลาการอยู่อาศัย” (Duration of residence) เป็นตัวแปรสำคัญในการนิยามความหมาย ทั้งนี้หากนิยาม ความหมายของประชากรแฝงด้วยระยะเวลาการอยู่อาศัยที่สั้นมากขึ้น ประชากรแฝงตามคำนิยามจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น ตามไปด้วย (Goodkind & West, 2002, pp. 2238-2239) ตัวอย่างเช่นองค์การสหประชาชาติ (United Nations, 1970, p. 15) ได้กำหนดระยะเวลาการอยู่อาศัยของผู้ย้ายถิ่น เช่น น้อยกว่า 1 ปี, ระหว่าง 1 ปี แต่น้อยกว่า 5 ปี, 5 ปี

แต่น้อยกว่า 10 ปี, และ 10 ปีขึ้นไป เป็นต้น ซึ่งทำให้การกำหนดระยะเวลาการอยู่อาศัยดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับการคุ้มครอง (Coverage) ชนิดของประชากรชากรแฝง เช่น นักท่องเที่ยว ผู้ทำงานไป-กลับเป็นประจำ แรงงานตามฤดูกาล ผู้ย้ายถิ่นที่ตั้งรกรากในถิ่นที่อยู่ซึ่งตนเองไม่มีชื่ออยู่ตามทะเบียนราษฎรในพื้นที่นั้น ๆ เป็นต้น (United Nations, 1992, p. 3)

ปัจจุบันประชากรแฝงถือเป็นปัญหาสำคัญในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก กรณีของประเทศไทยประชากรแฝงได้สร้างภาระให้แก่ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการแบกรับภาระด้านการจัดบริการสาธารณะต่าง ๆ รวมไปถึงการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งนี้ ในปัจจุบันมีหลายจังหวัดของประเทศไทยที่กำลังประสบกับปัญหาประชากรแฝงอย่างรุนแรง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญขนาดใหญ่ อาทิ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา เป็นต้น กรณีของกรุงเทพมหานครนั้นกำลังเผชิญกับปัญหาประชากรแฝงที่มีจำนวนถึงกว่า 3 ล้านคน ส่วนในจังหวัดระยองมีการประมาณการว่าจำนวนประชากรแฝงอาจมากถึงกว่า 1 ล้านคน และจำนวนประชากรแฝงในจังหวัดยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามปริมาณความต้องการการจ้างงานในพื้นที่ (Sintarako, Chaiyarit, & Khunkha, 2020, p. 121) โดยชลบุรีเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่ได้ประสบกับปัญหาประชากรแฝงอย่างรุนแรง ซึ่งจากการประมาณการคาดว่าจะมีจำนวนประชากรแฝงทั้งจังหวัดมากกว่า 1 ล้านคน โดยนอกจากส่วนหนึ่งของประชากรแฝงจะกระจายตัวอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ แล้ว ในเขตเมืองพัทยาซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญทั้งในระดับประเทศและระดับโลก ก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่เป็นแหล่งของประชากรแฝงจำนวนมาก โดยจากการสำรวจของเมืองพัทยาในปี พ.ศ. 2563 พบว่า มีสถานประกอบการ หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจที่มีประชากรแฝงทำงานอยู่จำนวนทั้งสิ้น 6,233 แห่ง หรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณ 1 ใน 7 (ร้อยละ 17.81) ของสถานประกอบการ หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจทั้งหมดในเขตเมืองพัทยา โดยมีจำนวนประชากรแฝงทั้งสิ้น 246,240 คน ซึ่งแม้ว่าจำนวนประชากรแฝงจะลดลงไปจากเดิมมาก แต่จากการศึกษาพบว่า เมื่อสถานการณ์กลับสู่ภาวะปกติ จะมีประชากรแฝงที่มีการคาดการณ์ว่าจะกลับเข้ามาทำงาน/ประกอบอาชีพในเขตเมืองพัทยาเป็นจำนวนเพิ่มขึ้นประมาณ 1 เท่าของจำนวนประชากรแฝงในปัจจุบัน นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า มีแนวโน้มค่อนข้างสูงที่ประชากรแฝงในเขตเมืองพัทยากลุ่มที่ทำการศึกษ ส่วนใหญ่จะมีการย้ายถิ่นแบบถาวร (Krivart et al., 2020, p. Kor) ซึ่งที่ผ่านมามีประชากรแฝงได้ก่อให้เกิดปัญหาในการจัดบริการสาธารณะของเมืองพัทยาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการจราจร และบริการสาธารณสุขพื้นฐาน อาทิ น้ำประปา การกำจัดขยะ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเคลื่อนย้ายและการย้ายถิ่นของประชากรอย่างรวดเร็วกำลังลดลง ความแตกต่างทางระบาดวิทยาของโรคติดเชื้อระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก การเคลื่อนย้ายและการย้ายถิ่นฐานของประชากรระหว่างสถานที่ที่ความชุกและอุบัติการณ์ของการติดเชื้อแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ก่อให้เกิดความท้าทายทั้งในปัจจุบันและอนาคต (Gushulak & MacPherson, 2000, p. 776) แต่ด้วยสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของประชากรแฝงกลุ่มที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยว อาทิ โรงแรม ร้านอาหาร และสถานบันเทิง กลับสู่ถิ่นฐานเดิมในต่างจังหวัดมากถึงกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนประชากรแฝงทั้งหมด ดังนั้น จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่ารูปแบบและวัตถุประสงค์การย้ายถิ่นของประชากรแฝงในเขตเมืองพัทยาช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะเป็นอย่างไร เนื่องจากปรากฏการณ์การย้ายถิ่นฐานของประชากรแฝงดังกล่าว จะมีผลต่อการวางแผนจัดบริการสาธารณสุขของเมืองพัทยาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว รวมไปถึงการกำหนดนโยบายของเมืองพัทยาเกี่ยวกับประชากรแฝง เพื่อประโยชน์ต่อการได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมจากรัฐบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบจำนวน และการกระจายตัวของประชากรแฝงในเขตเมืองพัทยาช่วงก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษารูปแบบและวัตถุประสงค์การย้ายถิ่นของประชากรแฝงในเขตเมืองพัทยาช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ประโยชน์การวิจัย

1. ได้ข้อมูลจำนวน และการกระจายตัวของประชากรแฝงในเขตเมืองพัทยาช่วงก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และในปัจจุบัน ซึ่งสามารถนำไปใช้กำหนดนโยบายและแผนการจัดบริการสาธารณสุขของเมืองพัทยา
2. ได้ข้อมูลรูปแบบการย้ายถิ่น และวัตถุประสงค์การย้ายถิ่นของประชากรแฝงในเขตเมืองพัทยาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งสามารถนำไปใช้กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาเมืองพัทยา รวมทั้งมาตรการบริหารงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประชากรแฝง
3. เมืองพัทยาสามารถนำข้อมูลประชากรแฝงที่เป็นปัจจุบันมาใช้ในการจัดทำและขับเคลื่อนแผนพัฒนา และโครงการที่เกี่ยวข้องไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาค้นคว้าทำการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นตรรกะของนิยามประชากรแฝง ด้วยการนิยามผ่านการพิจารณาสถานะทางกฎหมายของการอยู่อาศัย แบ่งเป็น บุคคลที่พำนักอย่างถูกกฎหมายตามถิ่นที่อยู่ในทะเบียนราษฎร และบุคคลที่เคลื่อนย้ายจากถิ่นที่อยู่ตามกฎหมาย ไปสู่ถิ่นที่อยู่อื่นที่ตนอาศัยและใช้ชีวิตอยู่จริง (Bilsborrow, 2016, p. 113) ซึ่ง Liang and Song (2016, p. 287) ได้กำหนดเกณฑ์ในการนิยามประชากรแฝง ได้แก่ 1) สถานะทางกฎหมายของการอยู่อาศัย 2) ระยะเวลาการอยู่อาศัย 3) หน่วยทางภูมิศาสตร์ และ 4) ประเภทประชากรแฝง ประเด็นต่อมาคือ แหล่งข้อมูลสำหรับการศึกษาประชากรแฝง ได้แก่ 1) สำมะโนประชากร ถือว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่สมบูรณ์แบบมากที่สุดในกรณีนับจำนวนประชากรที่อาศัย ณ ที่อยู่ปัจจุบัน ณ วันสำมะโนประชากร โดยหลักการของการทำสำมะโนคือการแจงนับประชากรทั้งหมดในเวลาเดียวกัน โดยนับเป็นเดือนแห่งการสำรวจแจงนับสำมะโนประชากร 2) ระบบทะเบียนราษฎร สามารถนำเสนอข้อมูลการย้ายถิ่นรายปีในทุกพื้นที่การปกครอง โดยจำแนกประชากรผู้ย้ายถิ่นตามอายุและเพศได้ และ 3) การสำรวจ สามารถถามคำถามที่เจาะลึกได้หลายข้อเกี่ยวกับการย้ายถิ่น และลดต้นทุนในการดำเนินการศึกษาลงได้ ทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูล การลงรหัส การวิเคราะห์ ประมวลผล และการเผยแพร่ผลการศึกษา ซึ่งบุคคลที่เข้าข่ายการแจงนับได้ อาทิ ผู้ที่เป็นสมาชิกในครัวเรือนส่วนบุคคล ตัวอย่างและผู้ที่ถูกเลือกเป็นตัวอย่างในครัวเรือนกลุ่มบุคคล (United Nations, 1992, pp. 3-4; Goodkind & West, 2002, p. 2243; National Statistical Office, 2019Kor, p. 3-5) และประเด็นสุดท้ายคือ วิธีการคาดประมาณการจำนวนประชากรแฝง จำเป็นต้องดำเนินการผ่านการคาดประมาณการย้ายถิ่นเข้า (In-migration) และการย้ายถิ่นออก (Out-migration) ในแต่ละพื้นที่ ซึ่งผลรวมเรียกว่า “การย้ายถิ่นมวลรวม (Gross migration)” ถือว่าเป็นดัชนีบอกขนาดของการแฝงตัวของประชากรในพื้นที่นั้น ขณะที่ความแตกต่างระหว่างจำนวนผู้ย้ายถิ่นเข้าและผู้ย้ายถิ่นออกรวมกัน เรียกว่า “การย้ายถิ่นสุทธิ (Net migration)” ถือเป็นดัชนีบอกทิศทางการย้ายถิ่นของประชากรในพื้นที่นั้น (Migration direction) ซึ่งการย้ายถิ่นสุทธิอาจมีค่าเป็นบวกหรือลบก็ได้ (Shenghe et al., 2011, unpagged) ประกอบด้วย

วิธีการทางตรง (Direct methods) โดยใช้ช่วงการย้ายถิ่นแบบกำหนดจุดเวลาในอดีต คือ จำนวนประชากรแฝงหรือผู้ย้ายถิ่น จะผันผวนและแตกต่างกันตามความยาวของการกำหนดช่วงการย้ายถิ่น (Length of the migration interval) และการเปรียบเทียบการวิเคราะห์ถิ่นต้นทางร่วมกับระยะเวลาการอยู่อาศัย สามารถให้สารสนเทศที่สำคัญเกี่ยวกับ กระแสการย้ายถิ่น (Migration streams) ที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับถิ่นต้นทาง ถิ่นปลายทาง จำนวนการย้ายถิ่นสุทธิ และจำนวนการย้ายถิ่นมวลรวม ตามลำดับ (United Nations, 1970, p. 19, 1992, pp. 10, 12; Goodkind & West, 2002, pp. 2238-2239) และวิธีการทางอ้อม ได้แก่ การคาดประมาณประชากรแฝงผ่านการคาดประมาณ การย้ายถิ่นสุทธิอยู่บนฐานคติเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางประชากรตามสมการสมดุลทางประชากร (Balancing equations) โดยมีกระบวนการวิเคราะห์จำนวนประชากรหรือองค์ประกอบของประชากร โดยเฉพาะเพศและอายุ ตามแหล่งข้อมูลสำมะโนประชากร 2 ช่วงเวลา ประกอบกับแหล่งข้อมูลทางสถิติ สาธารณสุข โดยเฉพาะจำนวนการเกิด จำนวนการตาย เป็นต้น และเทคนิคการใช้อัตราการอยู่รอด (Survival ratio method) คือการใช้ความน่าจะเป็นของการอยู่รอด (Survivorship probabilities) โดยอาศัยข้อมูลดิบในการคำนวณ 2 ประเภท ได้แก่ จำนวนประชากร จากการแจงนับสำมะโนประชากร/สำรวจ จำแนกตามเพศและอายุใน 2 คาบเวลา และอัตราการอยู่รอด จำแนกตามอายุและเพศ ตามลำดับ (Shryock & Siegel, 1976, pp. 4, 25)

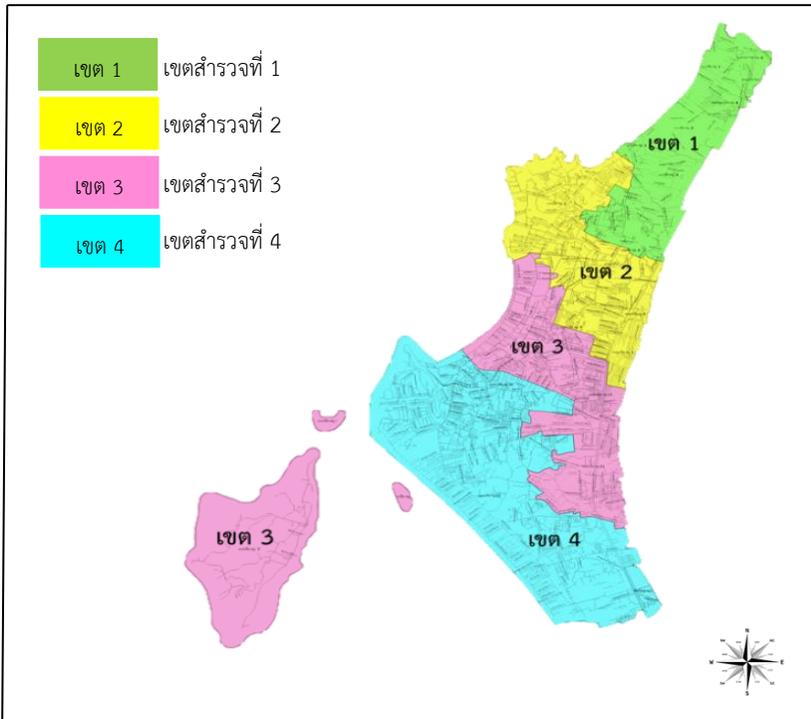
ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ในการสำรวจประชากรแฝง ด้วยวิธีการสำมะโนประชากร (Census) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัย

ทีมผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยประชากรแฝงในเขตเมืองพัทยา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การแบ่งเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา จำนวน 4 เขตเลือกตั้ง (Government Gazette, 2012, pp. 31-33) แสดงดังภาพ 2

ภาพ 2 พื้นที่ศึกษาประชากรแฝงในเขตเมืองพัทยา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการศึกษา เป็นกลุ่มประชากรที่มีถิ่นอาศัยอยู่เป็นประจำ แต่ไม่มีรายชื่อในทะเบียนราษฎร (De facto resident/Non-registered resident) กำหนดกลุ่มประชากรแฝง เป็นกลุ่มที่มีระยะเวลาในการพักอาศัยต่อเนื่องตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป และทำงานอยู่ในสถานประกอบการ/หน่วยงาน 6 ประเภท ประกอบด้วย 1) ศูนย์การค้าและห้างสรรพสินค้า 2) โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ 3) ร้านนวดและสปา 4) โรงเรียนและวิทยาลัย 5) หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ และ 6) สถานประกอบการขนาดเล็ก ในพื้นที่เมืองพัทยาหรือบริเวณใกล้เคียงเมืองพัทยา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้มาจากทีมผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งมีข้อคำถามที่เป็นแบบปลายปิด (Closed-ended questions) ข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended questions) และข้อคำถามแบบกึ่งเปิดกึ่งปิด (Semi-closed ended questions) จำนวน 2 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับสถานประกอบการ หน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจ และชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับโรงเรียนและวิทยาลัย ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและให้คำแนะนำ คณะผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรแฝงในเขตเทศบาลเมืองศรีราชา อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient : α) พิจารณาจากเกณฑ์การประเมินค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.70 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเชื่อถือได้ (Cronbach, 1990, p. 204) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.89 และ 0.82 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทีมผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนามทำการสำรวจและสอบถามประชากรแฝงในพื้นที่เมืองพัทยาและบริเวณใกล้เคียงเมืองพัทยา อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในช่วงระหว่างเดือนเมษายน 2565 ถึงเดือนสิงหาคม 2565 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 5 เดือน

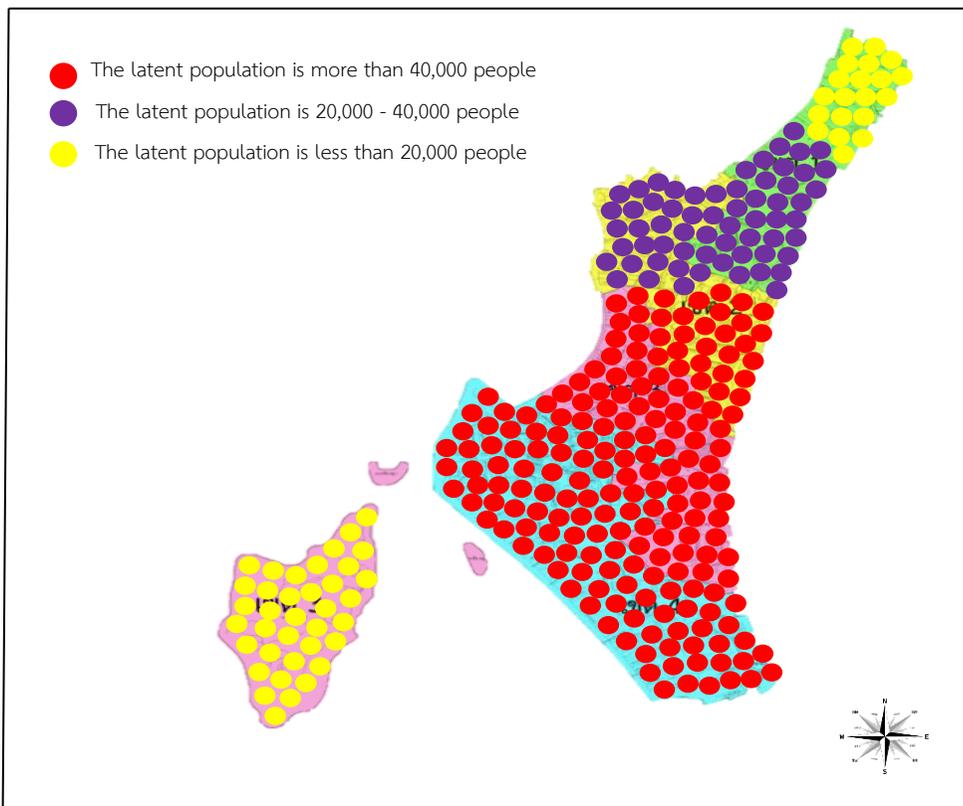
การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจำนวน การกระจายตัวของประชากรแฝง รูปแบบการย้ายถิ่น และวัตถุประสงค์การย้ายถิ่น นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และแผนภูมิแสดงจำนวนและการกระจายตัว (Krivart, 2021, pp. 29-31)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเปรียบเทียบจำนวน และการกระจายตัวของประชากรแฝงในเขตเมืองพัทยาช่วงก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และในปัจจุบัน มีดังต่อไปนี้

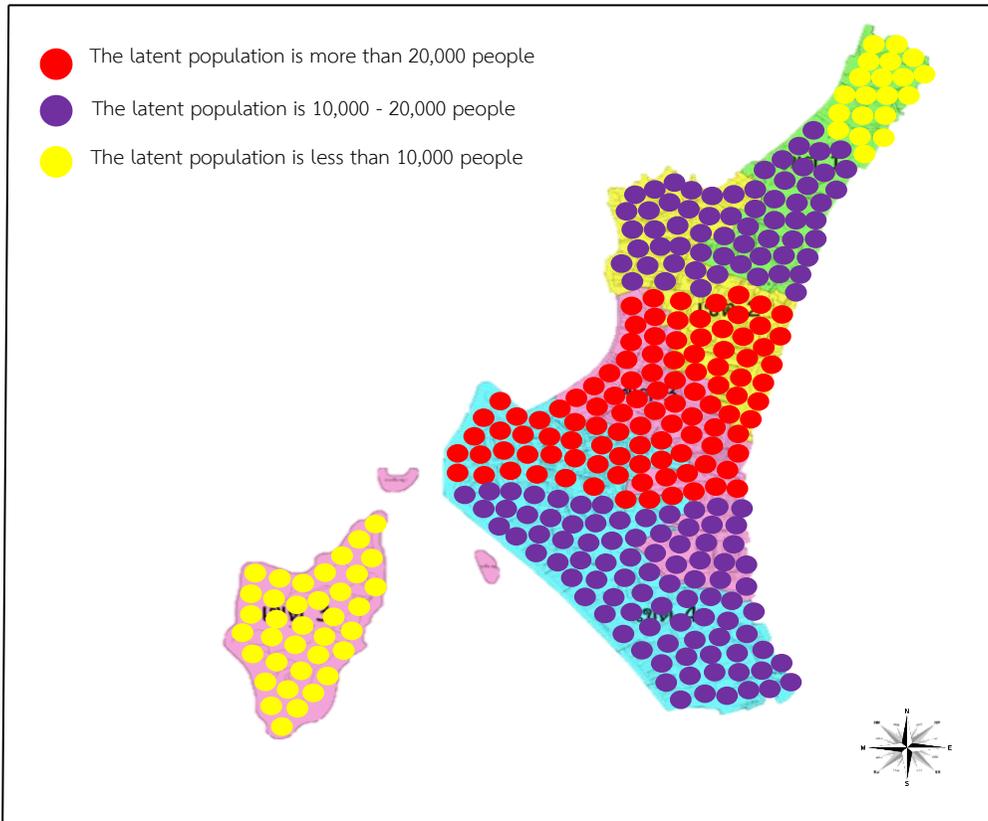
1. จำนวน และการกระจายตัวของประชากรแฝงช่วงก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ภาพ 3 จำนวน และการกระจายตัวของประชากรแฝงช่วงเวลากลางวัน ช่วงก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

จากภาพ 3 พบว่า มีสถานประกอบการและหน่วยงานภาครัฐที่มีประชากรแฝงทำงานอยู่ หรือเคยมีประชากรแฝงทำงานอยู่จำนวนทั้งสิ้น 6,233 แห่ง หรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณ 1 ใน 6 (ร้อยละ 17.81) ของจำนวนสถานประกอบการและหน่วยงานภาครัฐทั้งหมด จำนวนประชากรแฝงช่วงก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 445,081 คน โดยมีการกระจายตัวอยู่มากที่สุดในพื้นที่เขตสำรวจที่ 3 ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงแรมและที่พักประเภทอื่น ๆ รวมทั้งสถานบันเทิง และสถานบริการต่าง ๆ รองลงไปคือ พื้นที่เขตสำรวจที่ 4 ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงแรมขนาดใหญ่และสถานบริการต่าง ๆ อาทิ ร้านอาหาร ร้านนวดนวดและสปา เป็นต้น

2. จำนวน และการกระจายตัวของประชากรแฝงในปัจจุบัน

ภาพ 4 จำนวน และการกระจายตัวของประชากรแฝง ในปัจจุบัน

จากภาพ 4 พบว่า จากสถานประกอบการและหน่วยงานภาครัฐที่เคยมีประชากรแฝงทำงานอยู่จำนวนทั้งสิ้น 6,233 แห่ง พบว่า ปัจจุบันมีสถานประกอบการและหน่วยงานภาครัฐที่ยังมีประชากรแฝงเหลือทำงานอยู่เป็นจำนวนทั้งสิ้น 4,714 แห่ง หรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณ 1 ใน 7.5 (ร้อยละ 13.47) ของจำนวนสถานประกอบการและหน่วยงานภาครัฐทั้งหมด ซึ่งประชากรแฝงในปัจจุบันมีจำนวนเท่ากับ 246,240 คน การกระจายตัวของประชากรแฝงพบมากที่สุดในพื้นที่เขตสำรวจที่ 2 ซึ่งส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในศูนย์การค้าและห้างสรรพสินค้า และหน่วยงานภาครัฐ รองลงไปคือ พื้นที่เขตสำรวจที่ 4 ซึ่งส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในโรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮ้าส์ และสถานบริการต่าง ๆ ที่ยังเปิดให้บริการอยู่ในปัจจุบัน

ผลการศึกษารูปแบบและวัตถุประสงค์การย้ายถิ่นของประชากรแฝงในเขตเมืองพัทยาช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการย้ายถิ่นของประชากรแฝงช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า มีประชากรแฝงประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนประชากรทั้งหมดในช่วงก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้มีการย้ายถิ่นออกจากเมืองพัทยากลับสู่ถิ่นฐานเดิมในต่างจังหวัด เนื่องจากสถานประกอบการหลายแห่งที่เป็นแหล่งจ้างงานของประชากรแฝงได้ปิดตัวลงจากผลกระทบของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ประชากรแฝงจำนวนมากต้องตกงาน แต่สถานการณ์การย้ายถิ่นฐานออกจากเมืองพัทยาของประชากรแฝงได้เริ่มชะลอตัวลงในช่วงปลายปี 2564 ทั้งนี้ หากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 เริ่มผ่อนคลายนลง กลุ่มนายจ้างที่มีการจ้างงานประชากรแฝงหรือเคยมีการจ้างงานประชากรแฝง คาดว่าจะมีจำนวนประชากรแฝงที่ย้ายกลับเข้ามาในเมืองพัทยา เพิ่มขึ้นประมาณ 1 เท่าตัวของจำนวนประชากรแฝงในปัจจุบัน หรืออาจมีจำนวนมากกว่านั้น ซึ่งจะทำให้ประชากรแฝงกลับไปมีจำนวนใกล้เคียงกับช่วงก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 500,000 คน

2. วัตถุประสงค์การย้ายถิ่นของประชากรแฝงช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ประชากรแฝงกลุ่มใหญ่ที่มีการย้ายถิ่นออกจากเมืองพัทยา (ร้อยละ 78.72) มีวัตถุประสงค์การย้ายถิ่นกลับสู่ถิ่นฐานเดิมในต่างจังหวัดเป็นการชั่วคราว เพื่อรอสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผ่อนคลายลง และจะกลับเข้ามาทำงานในสถานประกอบการเดิมที่ปิดตัวลงเป็นการชั่วคราวหรือมีการลดจำนวนการจ้างงานลงบางส่วน (ร้อยละ 35.45) แต่อีกส่วนหนึ่งคาดว่าจะกลับเข้ามาทำงานในสถานประกอบการแห่งใหม่ในเขตเมืองพัทยา หรือในเมืองขนาดใหญ่/เมืองท่องเที่ยวอื่น ๆ (ร้อยละ 24.68) ส่วนประชากรแฝงในส่วนที่เหลือ (ร้อยละ 18.59) ยังไม่ได้มีแผนในเรื่องนี้ นอกจากนี้ยังมีประชากรแฝงอีกกลุ่มหนึ่ง (ร้อยละ 21.28) ที่มีการย้ายถิ่นออกจากเมืองพัทยา สู่แหล่งงานอื่นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และจังหวัดขนาดใหญ่ในทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งประชากรแฝงกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ประกอบการรายย่อย อาทิ ร้านอาหาร สวมสวย แผงขายสินค้าในตลาดสด/ตลาดนัด เป็นต้น

อภิปรายผล

ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาจำนวนประชากรแฝงในเขตเมืองพัทยาในปัจจุบัน มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในระดับที่ใกล้เคียงกับในช่วงก่อนสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ในอนาคตเมืองพัทยาจะต้องรับภาระในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากประชากรแฝงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยที่ยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมจากรัฐบาล เนื่องจากประชากรกลุ่มนี้ไม่มีชื่ออยู่ในระบบทะเบียนราษฎรในเขตเมืองพัทยา ซึ่งเมื่อประชากรแฝงเหล่านี้เพิ่มขึ้น จะทำให้ประชากรเดิมที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ เข้าถึงการบริการจากภาครัฐได้น้อยลง เพราะมีประชากรที่อาศัยอยู่มากกว่าที่สามารถให้บริการได้ เช่น การบริการด้านสาธารณสุข ภาครัฐ การรักษาพยาบาล อีกทั้งการมีประชากรแฝงอาศัยอยู่ในพื้นที่เพิ่มมากขึ้นก่อให้เกิดความแออัด มลภาวะต่างๆ เพิ่มขึ้นอีกด้วย (National Statistical Office, 2020, p. 21) และผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งของประชากรแฝงอาจเป็นผลที่เกิดขึ้นในทางบวกหรือทางลบซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อชุมชน ประชาชนในเขตพื้นที่ ในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการ ด้านสาธารณสุขพื้นฐานและด้านกฎหมายแรงงาน (Doungsuwan, 2017, p. 5) ดังเช่นในการวิจัยของ Chowdhury et al. (2021, p. 2) ได้ทำการประเมินการสร้างของเสียด้านการดูแลสุขภาพในช่วงการระบาดของ COVID-19 ในบังคลาเทศ พบว่าของเสียที่เกิดขึ้นจากการระบาดของ COVID-19 ก่อให้เกิดภัยคุกคาม

ที่ร้ายแรงต่อชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อมโดยรวม การจัดการของเสียเหล่านี้อย่างไม่เหมาะสมจะเพิ่มโอกาสในการแพร่เชื้อในอนาคต ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการทันทีจากหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อลดปริมาณการสร้างของเสียและให้แน่ใจว่ามีการกำจัดของเสียเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะเป็นความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่มีรายได้น้อยและประเทศกำลังพัฒนาในการจัดการขยะมูลฝอย ยิ่งไปกว่านั้นผลการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับการศึกษาของรัชนี ประดับ (Pradup, 2020, online) ในโครงการพัฒนาข้อเสนอและขับเคลื่อนการเข้าถึงสิทธิสาธารณสุขของกลุ่มประชากรแฝงในเขตเมือง ที่พบว่า สถิติข้อมูลจำนวนประชากรแฝงยังมีความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการเคลื่อนย้ายของแรงงานที่รุนแรง การขาดมาตรการที่ชัดเจนในการติดตามและประเมินประชากรแฝง

รูปแบบการย้ายถิ่นของประชากรแฝงช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คือ การย้ายถิ่นออกจากเมืองพัทยา ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้สถานประกอบการหลายแห่งในเขตเมืองพัทยาได้ปิดกิจการลงหรือลดจำนวนการจ้างงานลงจากเดิมเป็นจำนวนมาก ทำให้ประชากรแฝงที่เดินทางเข้ามาทำงานต้องประสบปัญหาหารายได้ลดลงหรือขาดรายได้ จึงจำเป็นต้องเดินทางกลับภูมิลำเนาเพื่อลดค่าใช้จ่าย โดยกลุ่มประชากรแฝงที่ยังเหลืออยู่ในเขตเมืองพัทยาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปและอาชีพค้าขาย เมื่อสถานการณ์กลับเข้าสู่ภาวะปกติประชากรแฝงส่วนใหญ่ น่าจะเป็นกลุ่มที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ในสถานประกอบการประเภทธุรกิจท่องเที่ยว การค้า และบริการที่กลับมาเปิดให้บริการใหม่แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในการศึกษาของ Lee et al. (2017, p. 1) พบว่า รูปแบบการเคลื่อนย้ายประชากรแฝงสามารถจำแนกได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบประชากรแฝงเพิ่มขึ้นในช่วงเวลาชั่วโมงการทำงาน แต่จะลดลงในช่วงเวลาออกชั่วโมงการทำงาน รูปแบบจำนวนประชากรแฝงจะลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรที่อยู่อาศัยเป็นประจำในเขตการปกครองนั้น ๆ เนื่องจากเขตการปกครองเหล่านี้เป็นย่านที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยประจำของประชากรแฝงที่เข้าไปทำงานในย่านธุรกิจการค้า และรูปแบบประชากรแฝงที่ไหลเข้า-ไหลออก ไม่มีความแน่นอนหรือไม่คงที่ แตกต่างกันไปในแต่ละชั่วโมง ไม่คงที่แน่นอนและไม่เป็นแบบแผน สำหรับการศึกษาของวรรณภา ลิระศิริ (Leerasiri, 2019, p. 1) พบว่าแรงงานเมียนมายังไม่มีความต้องการที่จะย้ายถิ่นฐานกลับในเวลาอันใกล้ (1-2 ปี) โดยมีเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ สถานการณ์ในประเทศเมียนมาทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมยังไม่ดี และโอกาสในการจ้างงานและโอกาสทางด้านรายได้ดีกว่าโอกาสในประเทศไทย และยังต้องการที่จะสะสมทุนทรัพย์และทุนทางความรู้เพื่อกลับไปประกอบอาชีพในเมียนมา ประการที่สองคือ การได้รับสวัสดิการทั้งของตนเองและครอบครัวโดยเฉพาะการศึกษาของบุตรหลานทำให้ยังไม่ต้องการที่จะย้ายถิ่นฐานกลับ

วัตถุประสงค์การย้ายถิ่นของประชากรแฝงช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คือ การย้ายถิ่นกลับสู่ถิ่นฐานเดิมในต่างจังหวัดเป็นการชั่วคราว เพื่อรอสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผ่อนคลายลง และจะกลับเข้ามาทำงานใหม่ ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวมีประเด็นสอดคล้องกับการศึกษาของกิตติกรณ ไตรเดช, นิสากร กล้านรงค์, และวราภรณ์ ทนงศักดิ์ (Traidet, Klanarong, & Thanongsak, 2021, pp. 622-629) เรื่อง ผลกระทบของสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และการปรับตัวของแรงงานย้ายถิ่นกลับระหว่างประเทศในพื้นที่เกาะบริเวณชายแดนประเทศไทยและมาเลเซีย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ที่พบว่า ประชากรแฝงที่เดินทางไปทำงานในพื้นที่ของตำบลปุย ตำบลตันหยงโป ตำบลมะลิ้ง ตำบลเจ๊ะบิลัง และตำบลเกาะสาหร่าย ประเทศมาเลเซีย ต้องย้ายถิ่นออกกลับประเทศไทย เนื่องจากมาตรการที่บังคับให้ทุกคนอยู่ในบ้านและปิดกิจการต่าง ๆ ทำให้ประชากรแฝงไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ จึงเดินทางกลับประเทศไทย แต่หากสถานการณ์ดีขึ้นแรงงานกลุ่มดังกล่าวก็จะกลับไปทำงานในประเทศมาเลเซียอีก และการศึกษาของสาวณี จันทะพงษ์, วิศ ทัศนสุนทรวงศ์

(Chanthaphong & Tassanoonthornwong, 2021, online) เรื่อง แรงงานคืนถิ่นหลังโควิด 19 จุดเปลี่ยนภาคเกษตรไทย และแรงกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค: ข้อมูลจาก Mobile Big Data ที่พบว่า แรงงานย้ายคืนถิ่นส่วนใหญ่เป็นกลุ่มรายได้น้อย ลูกจ้างรายวัน ทำงานในภาคบริการ โรงแรมและภัตตาคาร ที่ถูกเลิกจ้าง ถูกลดชั่วโมงทำงาน ขาดรายได้และไม่สามารถแบกรับค่าครองชีพในเมืองใหญ่ได้ จึงตัดสินใจกลับภูมิลำเนาบ้านเกิดของตนเองเพื่อความอยู่รอด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมการย้ายถิ่นของประชากรแฝงเข้าสู่ทะเบียนราษฎรในพื้นที่เมืองพัทยา โดยเมืองพัทยาคควรกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายการสร้างความรู้ความเข้าใจ และการจูงใจในการย้ายทะเบียนราษฎรเข้าสู่พื้นที่เมืองพัทยาให้แก่ประชากรแฝงและผู้ประกอบการที่มีการจ้างแรงงานกลุ่มประชากรแฝง

2. เร่งจัดทำผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะของเมืองพัทยา และพื้นที่โดยรอบ เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ภายใต้ข้อมูลจำนวนผู้รับบริการที่แท้จริงซึ่งประกอบด้วย ประชากรในพื้นที่ ประชากรแฝง และนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. เร่งแก้ไขปัญหา และจัดระบบการจราจรอันเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนย้ายของประชากรแฝงจำนวนมากเพื่อเข้ามาทำงานในพื้นที่เมืองพัทยาในช่วงเช้า และเดินทางกลับสู่พื้นที่พักอาศัยที่อยู่บริเวณโดยรอบเมืองพัทยาในช่วงเย็น โดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1.1 ระยะสั้น เมืองพัทยาคควรจัดระบบการจราจรในช่วงเวลาเช้าและช่วงเวลาเย็นในเส้นทางถนนสุขุมวิท และถนนที่เป็นเส้นทางเชื่อมระหว่างด่านฝั่งตะวันออกกับฝั่งตะวันตกของถนนสุขุมวิท ให้เหมาะสมกับปริมาณการจราจรในแต่ละช่วงเวลา เพื่อให้การจราจรมีความคล่องตัว (Traffic flow)

1.2 ระยะกลาง เมืองพัทยาคควรวางแผนสร้างสะพานเชื่อมระหว่างฝั่งตะวันออกกับฝั่งตะวันตกของถนนสุขุมวิท ทั้งในบริเวณพัทยาเหนือ พัทยากลาง และพัทยาใต้ เพื่อให้ยวดยานจำนวนมากจากทั้ง 2 ฝั่งสามารถเดินทางได้อย่างสะดวก

1.3 ระยะยาว เมืองพัทยาคควรเร่งศึกษาความเป็นไปได้ และความเหมาะสมในการนำเอาระบบขนส่งมวลชนเข้ามาให้บริการในพื้นที่เมืองพัทยา

2. การเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจและเยียวยาผลกระทบการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้แก่ทั้งประชากรในพื้นที่และประชากรแฝง

3. การป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมอันเป็นผลมาจากการมีประชากรแฝงทั้งชาวไทยและต่างชาติจำนวนมากเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ ด้วยการแสวงหาความร่วมมือจากคณะกรรมการชุมชนในทุกชุมชน ผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคมต่าง ๆ เพื่อร่วมกันในการแสวงหาแนวทางและร่วมกันขับเคลื่อนมาตรการเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม

เอกสารอ้างอิง

Beaujeau-Garnier, J. (1966). *Geography of Population*. London: Longman.

Bilsborrow, R. E. (2016). Concept, Definition and Data Collection Approaches. In M. J. White (Ed.). *International Handbook of Migration and Population Distribution* (pp. 109-156). doi: 10.1007/978-94-017-7282-2

- Chanthaphong, S., & Tassanoonthornwong, W. (2021). *Workers returned to the post-Covic 19, turning points in the Thai agricultural sector and accelerating the spread of prosperity to the region: data from Mobile Big Data*. Retrieved May 19, 2022, from https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib_/Article_27Apr2021.pdf (In Thai)
- Chowdhury, T., Chowduhury, H., Rahman, Md. S., Hossain, N., Ahmed, A., & Sait, S. M. (2021). Estimation of the Healthcare Waste Generation During COVID-19 Pandemic in Bangladesh. *Science of the Total Environment*, 811, 1-32. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2021.152295>
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Doungsuwan, N. (2017). *Quality management in work life of non-registered population in the municipality of Nongpakhrang Muang District, Chiang Mai*. Thesis, Master of Business Administration Program in Faculty of Business Administration, Payap University, Chiang Mai. (In Thai)
- Goodkind, D., & West, L. A. (2002). China's Floating Population: Definitions, Data and Recent Findings. *Urban Studies*, 39(12), 2237-2250.
- Government Gazette. (2012). *Announcement of the Election Commission Regarding the electoral division of Pattaya City Council Zoning*. V. 129, Chapter 41 Kor. (In Thai)
- Gushulak, B. D., & MacPheson, D. W. (2000). Population Mobility and Infectious Diseases: The Diminishing Impact of Classical Infectious Diseases and New Approaches for the 21st Century. *Clinical Infectious Diseases*, 31, 776-780.
- Krivart, K. (2021). *The Data Analysis of Public Administrator* (4th ed.). Bangkok : Sak-set. (In Thai)
- Krivart, K., Sueaprasert, C., Thananchayakul, T., Phanthang, C., & Sookhom, A. (2020). *Project for survey and analysis of general data, number, distribution and migration objectives of the latent population in Pattaya City, to be used to determine the guidelines for planning the development of Pattaya City, Phase 1*. Research Report. Chonburi : N. P. (In Thai)
- Lee, G. W., Lee, Y. J., Kim, Y. E., Hong, S. H., Kim, S. H., Kim, J. S., Lee, J. T., Shin, D. C., and Lim, Y. W. (2017). The study to estimate the floating population in Seoul, Korea. *Environmental Health and Toxicology*, 32(2), 1-5.
- Leerasiri, W. (2019). Tendency for Return Migration of Migrant Workers after Myanmar Reform. *Political Science and Public Administration Journal*, 11(1), 1-34. (In Thai)
- Liang, Z., & Song, Q. (2016). Migration in China. In M. J. White (Ed.). *International Handbook of Migration and Population Distribution* (pp. 285-309). doi: 10.1007/978-94-017-7282-2
- Lowry, I. S. (1966). *Migration and Metropolitan Growth: Two Analytical Models*. San Francisco: Chandler.
- National Statistical Office. (2019 Kor). *Migration Survey 2018*. Bangkok : National Statistical Office, Office of National Digital Economy and Society Commission. (In Thai)
- National Statistical Office. (2019 Kor). *Summary the latent population in Thailand 2020*. Bangkok : National Statistical Office, Office of National Digital Economy and Society Commission. (In Thai)

- Portes, A. (1997). Immigration Theory for a New Century: Some Problems and Opportunities. *IMR: The International Migration Review*, 31(4), 799-825.
- Pradup, R. (2020). *Projects for developing proposals and driving access to public health rights of latent populations in urban area*. Retrieved May 19, 2021, from <https://prachatai.com/journal/2020/02/86277> (In Thai)
- Shenghe, L., Zhang, H., Yu, D., & Yingjie, W. (2011). The regional types of China's floating population: Identification methods and spatial patterns. *Journal of Geographical Sciences*, 21(2), 35-48. Retrieved May 19, 2021, from https://www.researchgate.net/publication/251272660_The_regional_types_of_China's_floating_population_Identification_methods_and_spatial_patterns
- Shryock, H. S., & Siegel, J. S. (1976). *The Methods and Materials of Demography* (Condensed Edition). New York: Academic Press, Inc.
- Sintarako, A., Chaiyarit, A., & Khunkha, N. (2020). The Impacts and Problem Solving Guidelines on Non-registered Population of Local Administrative Organization: A Case Study of Theppharat Sub-district Municipality, Ban Pho District, Chachoengsao Province. *Ratchaphruek Journal*, 18(2), 119-127. (In Thai).
- Traidet, K., Klanarong, N., & Thanongsak, W. (2021). Impact of the situation Covid -19 and adaptation of international returning migrants in border island areas of Thailand and Malaysia, Mueang district, Satun province. In *The 31st Thaksin University National Academic Conference 2021* (pp. 622-629). Songkla : Thaksin University. (In Thai)
- United Nations. (1970). *Manual VI Methods of Measuring Internal Migration*. New York: Department of Economic and Social Affairs, United Nations.
- United Nations. (1992). *Preparing Migration Data for Subnational Population Projections*. New York: Department of Economic and Social Affairs, United Nations.